

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА

ЧЕТВЪРТО ОТДЕЛЕНИЕ

БАЛТАЖИ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 12919/04)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

12 юли 2011 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

12/10/2011

*Решението е окончателно съгласно член 44 § 2 от Конвенцията.
Може да претърпи редакционни промени.*

По делото Балтажи срещу България,

Европейският съд по правата на човека (Четвърто отделение), заседаващ като камера в състав:

Никола Браца (Nicolas Bratza), *председател*,
Лех Гарлицки (Lech Garlicki),
Лиляна Мийович (Ljiljana Mijović),
Свер Ерик Йебенс (Sverre Erik Jebens),
Пейви Хирвеле (Päivi Hirvelä),
Леди Бианку (Ledi Bianku),
Здравка Калайджиева, *съдии*,

и Фатош Арачи (Fatoş Araci), *заместник-секретар на отделението*,
след обсъждане в закрито заседание на 21 юни 2011 г.,
постанови следното решение, взето на посочената дата:

ПРОЦЕДУРАТА

1. Делото е образувано по жалба (№ 12919/04) срещу Република България, подадена на 9 април 2004 г. пред Съда на основание чл. 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи (наричана по-нататък „Конвенцията“) от молдовския гражданин г-н Вячеслав Петрович Балтажи („жалбоподателят“)

2. Жалбоподателят се представлява от неправителствената организация „Адвокати за правата на човека“ и от г-н В. Йордачи, адвокат в Кишинев (Молдова). Българското правителство („Правителството“) е представено от своя агент – г-жа С. Атанасова от Министерството на правосъдието.

3. Жалбоподателят твърди, че експулсирането му от България е неоправдано посегателство на правото му на неприкосновеност на семейния живот, гарантирано от член 8 от Конвенцията. Той поддържа, че вътрешното право не му е предоставило никакво ефикасно правно средство за защита, за да отстои правото си, както изисква член 13 от Конвенцията, и счита, че не е могъл да се възползва от процедурните гаранции при експулсиране на чужденец, съдържащи се в член 1 § 1 от Протокол № 7.

4. На 27 май 2008 г. председателят на Отделението, на което е разпределено делото, решава да съобщи жалбата на Правителството. В съответствие с член 29 § 1 от Конвенцията също така е решено жалбата да се разгледа по същество едновременно с разглеждането на нейната допустимост.

5. Тъй като жалбоподателят е молдовски гражданин, с писмо от 5 юни 2008 г. молдовското правителство е поканено да представи евентуалните си писмени бележки по делото, в съответствие с член 36 § 1 от Конвенцията. Молдовското правителство не се възползва от тази възможност.

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО СЛУЧАЯ

6. Жалбоподателят е роден през 1965 г. Понастоящем живее в Санкт Петербург (Руската федерация).

A. Установяване на жалбоподателя в България

7. Жалбоподателят пристига в България през 1994 г., на необявена дата. На 16 март 1994 г. получава статут на постоянно пребиваващ в страната. През същата година при него идват съпругата му и синът му, по това време четиригодишен, които получават същия статут като този на жалбоподателя.

8. Семейството се установява във Варна, където синът на жалбоподателя постъпва в училище. Заинтересованото лице създава и ръководи търговско дружество, което развива дейност в областта на строителството. През 2003 г. купува апартамент във Варна.

Б. Отнемане на разрешението за пребиваване на жалбоподателя и експулсирането му

9. Със заповед от 10 юли 2003 г. директорът на областната дирекция на МВР във Варна отнема разрешението за пребиваване на жалбоподателя и му налага забрана за престой в страната за десет години. Той нарежда незабавно експулсиране на заинтересованото лице. Въпросната заповед се основава на разпоредбите на член 42, алинея 1 и член 10, алинея 1-1 от Закона за чужденците и в нея се цитира доклад от 10 юли 2003 г. на регионалната служба на Държавната агенция за национална сигурност. В заповедта липсва информация за обстоятелствата, в които се обвинява жалбоподателят и които са послужили за фактическа основа за експулсирането му.

10. На 11 юли 2003 г. жалбоподателят се запознава с решението за експулсирането му. Незабавно след това е задържан и на 12 юли 2003 г. е експулсиран в Молдова.

В. Оспорване на заповедта от 10 юли 2003 г.

1. Обжалване по административен ред пред министъра на вътрешните работи

11. На 11 юли 2003 г. адвокатът на жалбоподателя подава жалба срещу заповедта от 10 юли 2003 г. пред Варненския окръжен съд чрез директора на областната дирекция на вътрешните работи. На 18 юли 2003 г. жалбата е върната на адвоката чрез административния орган на основание, че въпросният акт не подлежи на съдебен контрол.

12. На 24 юли 2003 г. адвокатът на жалбоподателя подава нова жалба срещу заповедта от 10 юли 2003 г. чрез областния директор, адресирана до министъра на вътрешните работи. Адвокатът на заинтересованото лице излага, че спорната заповед не съдържа никакъв особен довод за отнемане на разрешението за пребиваване и за експулсиране на клиента му. Експулсирането и отнемането на разрешението за пребиваване са оказали негативно въздействие върху заинтересованото лице и членовете на семейството му: всички са трайно установени в България и са закупили жилище. Адвокатът настоява за отмяна на мерките срещу жалбоподателя като неоправдани и противоречащи на вътрешното законодателство.

13. С решение от 29 август 2003 г. министърът на вътрешните работи отхвърля жалбата на заинтересованото лице. Той отбелязва, че заповедта от 10 юли 2003 г. е издадена от компетентен орган, при спазване на вътрешноправните процедурни правила и в надлежната форма. Посочва, че оспорваната заповед почива на констатацията, че пребиваването на жалбоподателя в страната представлява сериозна заплаха за националната сигурност и обществения ред и че в подобни случаи вътрешното законодателство освобождава областния директор на вътрешните работи от задължението да излага конкретни основания в подкрепа на решението си. Адвокатът на жалбоподателя е информиран за решението на министъра с писмо от 7 ноември 2003 г.

2. Производството пред административните съдилища

14. След първоначалния отказ на областната администрация на МВР да препрати жалбата на жалбоподателя до съдилищата, адвокатът на последния сезира директно Варненския окръжен съд с жалба за отмяна на заповедта от 10 юли 2003 г.

15. На 26 септември 2003 г., без да провежда съдебно заседание, Варненският окръжен съд отхвърля искането на жалбоподателя. Съдът се обявява за некомпетентен да разгледа по същество жалбата на заинтересованото лице: съгласно член 46, алинея 2 от Закона за чужденците мерките за експулсиране на чужденец, които, както в конкретния случай, са продиктувани от необходимостта да се гарантира националната сигурност или да се опази общественият ред, не подлежат на съдебен контрол.

16. На 6 февруари 2004 г., като се произнася по жалба, подадена от адвоката на жалбоподателя, Върховният административен съд потвърждава решението на нисшестоящия съд. Върховното съдилище приема изцяло мотивите на Варненския окръжен съд и отхвърля жалбата на заинтересованото лице.

Г. По-нататъшно развитие на събитията след експулсирането на жалбоподателя

17. След експулсирането на жалбоподателя търговската дейност на фирмата му спира и семейството му губи основния си източник на доходи в България. Съпругата и синът на жалбоподателя се виждат принудени да напуснат страната и заминават при заинтересованото лице в Молдова. Семейството се установява впоследствие в Санкт Петербург, Русия.

18. Жалбоподателят излага, че семейното жилище във Варна остава без наблюдение и в резултат на това е ограбено от крадци. На 18 юни 2004 г. жалбоподателят продава чрез посредник апартамента си във Варна на цена по-ниска от тази, на която го е купил.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И СЪДЕБНА ПРАКТИКА

19. Развитието на приложимото вътрешно право, както и съдебната практика на съдилищата и на българския Конституционен съд са обобщени в следните решения на Съда: *Ал-Нашиф срещу България*, № 50963/99, §§ 66 – 78, 20 юни 2002 г.; *Муса и други срещу България*, № 61259/00, §§ 28 – 39, 11 януари 2007; *С.Г.и други срещу България*, № 1365/07, §§ 18 – 26, 24 април 2008.

ПРАВОТО

I. ОТНОСНО ТВЪРДЯНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 8 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

20. Жалбоподателят твърди, че отнемането на разрешението му за пребиваване, експулсирането му и забраната за пребиваване в България съставляват нарушение на член 8 от Конвенцията, който гласи следното в отнасящата се към делото част:

„1. Всеки има право на неприкосновеност на (...) семейния си живот (...).

2. Намесата на държавните власти в упражняването на това право е недопустима, освен в случаите, предвидени в закона и необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност или на икономическото благосъстояние на страната, за предотвратяване на безредици или престъпления, за защита на здравето и морала или на правата и свободите на другите.“

21. Жалбоподателят излага, че е молдовски гражданин от български произход и че живее в България от 1994 г. Получава статут на постоянно пребиваващ и при него бързо идват съпругата му и малолетният му син, които получават същия статут като неговия. Детето впоследствие тръгва на училище в България. Семейството

купува апартамент и заинтересованото лице регистрира търговско дружество. Жалбоподателят счита, че тези обстоятелства показват ясно неговата социална интеграция на тази на семейството му в държавата, в която са се установили.

22. Отнемането на разрешението за пребиваване на заинтересованото лице и експулсирането му в страната му по произход след десет години пребиваване в България обръкват сериозно живота на семейството му: той е разделен от съпругата и сина си; семейството губи основния си източник на доходи, защото фирмата на заинтересованото лице прекратява дейността си и всичко това принуждава накрая съпругата и сина на заинтересованото лице да напуснат България; семейното жилище е оставено без наблюдение и по-късно продадено на трети лица на цена по-ниска от тази, на която е купено.

23. Жалбоподателят поддържа, че въпросната намеса почива на законова основа, лишена от достатъчна предвидимост и непредоставяща необходимите гаранции срещу произвол. Той отбелязва, че в заповедта за експулсирането му не е посочено никакво основание за наложените му мерки и че актът не е подложен на контрол за законосъобразност и необходимост от безпристрастен и независим орган.

24. Заинтересованото лице счита също така, че отнемането на разрешението му за пребиваване, експулсирането му и забраната за пребиваване в страната за десет години не отговарят на критерия за съразмерност, установен в член 8 § 2. Той поддържа, че няма никакво доказателство, че се е занимавал с незаконна дейност по време на пребиваването си в България и отбелязва, че никога не е бил обект на наказателно преследване от страна на българските власти. Той излага накрая, че истинската причина за експулсирането му от България е категоричният му отказ да плати поискания от някои длъжностни лица подкуп малко преди въпросните събития.

25. Правителството не приема тезата на жалбоподателя. То подчертава веднага, че Конвенцията не забранява на държавите членки да въвеждат мерки за контрол на влизането и установяването на чужденци на територията им. Настоящото дело се отнася до такъв случай. Наложеният на жалбоподателя мерки, а именно отнемане на разрешението му за пребиваване, експулсиране в страната му по произход и забрана за пребиваване на българска територия за десет години, са предвидени в закона, по-точно в разпоредбите на Закона за чужденците.

26. Що се отнася до законната цел на въпросните мерки, Правителството поддържа, че последните целят защита на обществения ред и превенция на престъпността. В подкрепа на позицията си то представя писмо от директора на Държавната агенция за национална сигурност от 20 ноември 2008 г. В него директорът на Агенцията уточнява, че жалбоподателят не е бил обект на наказателно

разследване за обстоятелствата, станали причина за експулсирането му. Независимо от това дейността му е разследвана от страна на държавните служби за сигурност. Проучването на службите сочи, че заинтересованото лице е част от международна мрежа на фалшификатори, която осигурява фалшиви документи за получаване на статут за пребиваване в България. Измежду лицата, ползвали услугите на групата, са членове на организираната престъпност и агенти на различни чужди тайни служби. Тези данни убеждават Агенцията да поиска от органите на МВР да отменят разрешението за пребиваване на жалбоподателя, да експулсират последния и да му наложат временна забрана за пребиваване в страната.

27. Правителството е на мнение, че въпросните мерки са съразмерни на преследваната законна цел: в конкретния случай необходимостта от опазване на обществения ред е по-важна от интересите на съответното лице. Последният е замесен в извършването на тежки престъпления, които на всичкото отгоре засягат имиджа на страната, която го е приела, в очите на партньорските държави. Правителството подчертава, от друга страна, че десетгодишният период, прекаран от заинтересованото лице и семейството му в България, не е бил достатъчно дълъг, за да са прекъснати връзките им със страната по произход, Молдова. Нищо не е пречело на жалбоподателя да се събере със семейството си и да заживее заедно със сина си и съпругата си в друга държава по негов избор.

А. Допустимост

28. Съдът констатира, че оплакването не е явно необосновано по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията. Съдът отбелязва, от друга страна, че то не е недопустимо на други основания. Следователно е редно да бъде обявено за допустимо.

Б. По същество

1. Относно наличието на намеса

а) Относно наличието на намеса в правото на неприкосновеност на семейния живот

29. Съдът отбелязва, че малко след пристигането му в България през 1994 г. към жалбоподателя се присъединяват съпругата му и синът му и че всички те живеят заедно до експулсирането на заинтересованото лице на 12 юли 2003 г. Съдът отбелязва, че Правителството не оспорва тези обстоятелства. От което следва, че в случая е имало семеен живот по смисъла на член 8 § 1 от Конвенцията между жалбоподателя, съпругата му и сина им.

30. Съдът припомня по-нататък, че правото на влизане и пребиваване в дадена страна по избор на лицето не е само по себе си

гарантирано от Конвенцията и Протоколите към нея и че всяка държава има правото да контролира влизането и пребиваването на чужденци на своя територия. Нещо повече, член 8 от Конвенцията не налага на държавите да зачитат избора на едно семейство по отношение на страната, в която то да живее, или да разрешава събирането на семейства на своя територия. Все пак експулсирането на лице от страната, в която живеят членове на семейството му, може да се разглежда като намеса в правото на неприкосновеност на семейния живот, попадащо под защитата на член 8 от Конвенцията (вж. решение *Ал-Нашиф*, горесцитирано, § 114).

31. Като се обръща към обстоятелствата по конкретното дело, Съдът отбелязва, че жалбоподателят се установява да живее в България през 1994 г. и получава статут на постоянно пребиваващ. Към него се присъединяват членовете на семейството му, които получават същия статут като този на техния съпруг и баща (вж. параграф 7 по-горе). Синът на заинтересованото лице, който към датата на пристигането си в България е четиригодишен, впоследствие тръгва на училище в приемната си родина (вж. параграф 8 по-горе). Семейството се установява във Варна, където заинтересованото лице купува жилище (пак там). Предприетите от властите мерки срещу жалбоподателя, а именно експулсирането му в Молдова, отнемането на разрешението му за пребиваване и забраната за пребиваване на българска територия, разделят временно заинтересованото лице от семейството му. Съдът счита, че ситуацията следва наистина да се разглежда като намеса в семейния живот на жалбоподателя по смисъла на член 8 § 2 от Конвенцията.

32. Съдът не пропуска факта, че разделянето на семейството е било кратко: заинтересованото лице накрая се събира със съпругата си и сина си в страната по произход. Изглежда, че след това всички те се установяват в друга държава, в случая Руската федерация. Съдът отбелязва все пак, че именно прилагането на постановените административни мерки срещу жалбоподателя е наложило заминаването от България на останалите членове от семейството му, които се оказват без средства след прекратяването на дейността на основаната и ръководена от техния съпруг и баща фирма (вж. параграф 17 по-горе). Независимо от всичко Съдът счита, че нито кратката продължителност на раздялата на семейството, нито фактът, че то успява да се събере в друга държава са в състояние да променят констатацията, че ситуацията, от която се жалва жалбоподателят, се явява намеса в правото на неприкосновеност на семейния му живот.

33. Ето защо Съдът следва да разгледа въпроса дали въпросната намеса е била „предвидена в закона“, дали е преследвала законна цел и дали е била „необходима в едно демократично общество“.

2. *Относно въпроса дали намесата е „предвидена в закона“*

34. Съдът отбелязва, че Законът за чужденците от 1998 г. предвижда възможността за отнемане на разрешение за пребиваване, експулсиране и забрана за пребиваване в страната на чужденец, чийто престой се явява заплаха за обществения ред и националната сигурност. Той дава на властите право да отменят разрешения за пребиваване чрез административен акт без посочени основания, издаден без каквато и да е състезателна процедура и неподлежащ на обжалване по съдебен ред (вж. решенията *Башир и други срещу България*, № 65028/01, § 39, 14 юни 2007 и *Муса и други*, горещитирано, § 60).

35. В поредица от подобни дела, в които разглежда правната уредба за експулсиране на чужденци по съображения, свързани с националната сигурност, Съдът е заключавал, че съответните разпоредби на Закона за чужденците не предоставят необходимите гаранции срещу произвол и че в резултат на това законовата основа за този тип експулсираня не отговаря на качествените изисквания, въведени с член 8 § 2 от Конвенцията. Съдът е отчитал по-точно липсата на каквито и да е фактически основания в заповедите за експулсиране, факта, че те се издават без състезателна процедура, и невъзможността за каквато и да е контрол на тяхната законосъобразност и необходимост от страна на независим и безпристрастен орган (вж. решенията *Ал-Нашиф*, горещитирано, §§ 125 до 129, *Муса и други*, горещитирано, §§ 61 до 63, и *Башир и други*, горещитирано, §§ 41 и 42).

36. Съдът отбелязва, че както и в горещитираните дела, в заповедта за експулсиране на заинтересованото лице не се посочва никакво фактическо обстоятелство в подкрепа на заключението, че присъствието му в страната е заплаха за обществения ред и националната сигурност (вж. параграф 9 по-горе, в края). От писмото на директора на Държавната агенция за национална сигурност, представено от Правителството, се вижда, че заинтересованото лице в нито един момент не е било обект на наказателно преследване от страна на българските власти (вж. параграф 26 по-горе). Нещо повече, въпросната заповед не е част от състезателна процедура, а административните инстанции, сезирани с жалба от жалбоподателя, преценяват, че не са компетентни да разгледат последната по същество, тъй като съгласно вътрешното законодателство този тип заповеди не подлежат на съдебен контрол (вж. параграфи 14 до 16 по-горе).

37. Вярно е, че заинтересованото лице оспорва заповедта за експулсиране пред министъра на вътрешните работи, който разглежда и отхвърля жалбата му (вж. параграфи 11 до 13 по-горе). Съдът не счита все пак, че въпросното оспорване е предлагало достатъчно гаранции срещу произвол: касае се за оспорване по административен ред пред министъра на вътрешните работи, който се явява горестоящ

административен орган в йерархична зависимост с органа, издал спорния акт; заинтересованото лице не е информирано в нито един момент за фактическите основания за отнемане на разрешението му за пребиваване и експулсиране, което му отнема възможността да се защити по ефективен начин срещу намесата на държавните власти в правото му на неприкосновеност на семейния му живот.

38. От което следва, че ситуацията на жалбоподателя в настоящото дело е сходна с тази на жалбоподателите в горесцитираните дела *Ал-Нашиф, Муса и други* и *Башир и други*, доколкото отнемането на разрешението за пребиваване, експулсирането и забраната за пребиваване в страната са разпоредени въз основата на несъвършено от гледна точка на член 8 § 2 законодателство, което не съдържа адекватни гаранции срещу произвол. От което Съдът заключава, че спорните мерки не са били „предвидени в закона“ по смисъла на член 8 § 2. При тези обстоятелства Съдът не счита за необходимо да разглежда въпроса дали въпросната намеса е преследвала законна цел и дали е била „необходима в едно демократично общество“.

39. Следователно налице е нарушение на член 8 от Конвенцията.

II. ОТНОСНО ТВЪРДЯНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 13 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

40. Жалбоподателят твърди, че вътрешното право не му е предоставило правни средства за защита, които да му позволят да поправи неоправданата намеса в правото му, гарантирано от член 8. Той изтъква член 13 от Конвенцията, гласящ следното:

„Всеки, чиито права и свободи, провъзгласени в тази Конвенция, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред съответните национални власти, дори и нарушението да е извършено от лица, действащи при упражняване на служебни функции.“

41. Жалбоподателят поддържа, че вътрешното право не му е предоставило никакво ефикасно правно средство за защита, за да отстои правото си на неприкосновеност на семейния живот. Той отбелязва, че административните инстанции са отказали да разгледат жалбата му срещу заповедта за експулсиране и че жалбата му пред министъра на вътрешните работи също не е поправила ситуацията, от която се жалва.

42. Правителството не приема тезата на жалбоподателя. То отбелязва, че след решението *Ал-Нашиф*, горесцитирано, българският Върховен административен съд е променил съдебната си практика, приемайки, че въпреки официалната забрана за съдебен контрол на законосъобразността на заповедите за експулсиране и отнемане на разрешенията за пребиваване по причини, свързани с националната сигурност, административните инстанции са длъжни да разглеждат жалби срещу този тип мерки. Правителството препраща към поредица решения и определения на върховното съдилище от 2003 и 2004 г.,

отнасящи се до този въпрос: *Решение № 4332 от 08.05.2003 г. по адм. д. №11004 от 2002 г. на ВАС, 5-членен състав; Решение № 4473 от 12.05.2003 г. по адм. д. № 3408 от 2003 г. на ВАС, 5-членен състав; Определение № 7137 от 09.07.2003 г. по адм. д. № 5754 от 2003 г. на ВАС, V о.; Определение № 706 от 29.01.2004 г. по адм. д. № 11313 от 2003 г. на ВАС, V о.* Правителството прибавя, че националното законодателство е променено през 2007 г. и че след тази поправка Законът за чужденците позволява на административните инстанции да контролират законосъобразността на принудителните мерки, наложени на чужденци по причини, свързани с националната сигурност.

А. Допустимост

43. Съдът констатира, че оплакването не е явно необоснователно по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията. То не среща, от друга страна, никакво друго основание за недопустимост. Следователно е редно да бъде обявено за допустимо.

Б. По същество

44. Съдът припомня, че член 13 от Конвенцията гарантира наличието във вътрешното право на средство, позволяващо позоваване на провъзгласените от Конвенцията права и свободи. Въпросната разпоредба изисква следователно наличието на вътрешноправно средство за защита, позволяващо на национална инстанция да се произнесе по съдържанието на оплакване, основано на Конвенцията, и да предложи подходящо обезщетение. Не е задължително тази „инстанция“ да бъде във всички случаи съд в тесния смисъл на думата. Все пак правомощията ѝ и процедурните гаранции, които тя предоставя, са важни, за да се определи дали правното средство е ефикасно (*Ротару срещу Румъния (Rotaru c. Roumanie)* [ГК], № 28341/95, §§ 67 до 69, ЕСПЧ 2000-V).

45. Що се отнася до настоящото дело, Съдът констатира, че по времето на съответните обстоятелства вътрешното законодателство не е предвиждало изрична възможност за съдебен контрол на законосъобразността на мерките за експулсиране на чужденци, налагани по причини, свързани с националната сигурност. Съдът не пропуска, че след постановяването на решението *Ал-Нашиф*, горесцитирано, Върховният административен съд прави ефективна промяна в съдебната си практика, като създава възможност за съдебен контрол на законосъобразността и необходимостта на този тип заповеди на изпълнителната власт (вж. решение *C.G. и други*, горесцитирано, § 25).

46. Съдът отбелязва все пак, че жалбоподателят е сезирал Варненския окръжен съд с жалба срещу заповедта от 10 юли 2003 г., но тя е била отхвърлена именно на основание, че вътрешното

законодателство не позволява на административните съдилища да разглеждат законосъобразността на този тип заповеди, продиктувани от съображения, свързани с националната сигурност. Позицията на първоинстанционния съд е потвърдена на 6 февруари 2004 г. от състав на Върховния административен съд (вж. параграфи 15 и 16 по-горе). От което следва, че въпреки промяната в съдебната практика на върховното съдилище, настъпила през 2003 г. и прилагана по други подобни дела, жалбоподателят не е могъл да възползва от това вътрешноправно средство и да защити пред съда правото си на неприкосновеност на семейния живот.

47. Що се отнася до оспорването по административен ред пред министъра на вътрешните работи, Съдът вече заключи, след като разгледа твърденията на заинтересованото лице, основани на член 8, че въпросното правно средство не предлага достатъчно гаранции срещу произвол (виж параграф 37, по-горе). От друга страна, Съдът вече е заключавал в рамките на други подобни дела, че този тип оспорване не отговаря на изискванията на член 13 (*Муса и други*, горесцитирано, § 72). Нищо в настоящото дело не му позволява да се отклони от това заключение.

48. Съдът отбелязва накрая, че Правителството не посочва никаква друга възможност, достъпна за жалбоподателя и способна да му позволи да оспори законосъобразността и необходимостта на наложените срещу него принудителни мерки от органите на държавата ответник.

49. Следователно е налице и нарушение на член 13 от Конвенцията.

III. ОТНОСНО ТВЪРДЯНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 1 § 1 ОТ ПРОТОКОЛ № 7 КЪМ КОНВЕНЦИЯТА

50. Жалбоподателят се жалва накрая, че не е разполагал с процедурните гаранции в случай на експулсиране, предвидени в член 1 § 1 от Протокол № 7, гласящ следното:

„1. Чужденец, пребиваващ на законно основание на територията на дадена държава, може да бъде експулиран само по силата на решение, взето съгласно закона, и трябва да има възможност:

- а) да представи доводи против експулсирането си;
- б) да бъде проверен неговият случай;
- в) за тази цел да бъде представяван пред компетентния орган или пред едно или няколко лица, назначени от този орган. (...)“.

А. Допустимост

51. Съдът констатира, че оплакването не е явно необосновано по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията и не е недопустимо на друго основание. Следователно е редно да бъде обявено за допустимо.

Б. По същество

1. Становищата на страните

52. Жалбоподателят поддържа, че решението за принудителното му експулсиране не е взето „съгласно закона“ по смисъла на член 1 § 1 от Протокол № 7. Той счита, че отказът на съдилищата да разгледат жалбата му срещу заповедта за експулсиране го е лишил от възможността да изтъкне доводи срещу експулсирането си от страната.

53. Правителството препраща към мотивите си, изложени по отношение на другите две оплаквания на жалбоподателя (вж. параграфи 25 до 27 и 42 по-горе).

2. Преценката на Съда

54. Съдът отбелязва веднага, че при експулсиране, освен закрилата, която им е предоставена по-специално от членове 3 и 8 от Конвенцията във връзка с член 13, чужденците се ползват и от специалните гаранции на член 1 от Протокол № 7 (вж. *Лупса срещу Румъния (Lupsa c. Roumanie)*, № 10337/04, § 51, ЕСПЧ 2006-VII).

55. Член 1 § 1 от Протокол № 7 изисква преди всичко решението за експулсиране да бъде взето „съгласно закона“. Съгласно постоянната практика на Съда в тази област обхватът на нормата надхвърля обикновеното спазване на процедурните и материалноправни норми във вътрешното право: тя предполага освен това съответната вътрешна нормативна уредба да е достатъчно „достъпна“ и „предвидима“ и да предлага достатъчно гаранции срещу произвол (вж. *Лупса*, горесцитирано, § 55 и *C.G. и други*, горесцитирано, § 73 с препратките).

56. Съдът повтаря констатацията си, направена при разглеждането на оплакването по член 8 от Конвенцията, че заповедта за експулсиране на жалбоподателя е почивала на несъвършена законова основа, която не му е предоставяла достатъчно гаранции срещу произвол (вж. параграф 38 по-горе). От което следва, че експулсирането на заинтересованото лице не е извършено в изпълнение на решение, взето „съгласно закона“ по смисъла на член 1 § 1 от Протокол № 7.

57. Що се отнася до гаранциите, предоставени от параграф 1 а) и б) на същия член, Съдът припомня на първо място, че административните инстанции са отказали да разгледат по същество жалбата, подадена от жалбоподателя срещу заповедта за експулсиране от 10 юли 2003 г. (вж. параграфи 15 и 16 по-горе). Така въпреки промяната в практиката на съдилища в тази област, по времето на обстоятелствата по настоящото дело заинтересованото лице е било лишено от възможността да предяви доводи срещу експулсирането си и да накара административните съдилища да разгледат случая му.

58. Вярно е, че жалбоподателят също така е оспорил акта по административен ред пред министъра на вътрешните работи, който се

е произнесъл по случая му с решение от 29 август 2003 г. Все пак Съдът повтаря констатацията си, направена при разглеждането на оплакването по член 13 от Конвенцията, а именно, че оспорването по административен ред не може да се приеме за ефективно вътрешноправно средство за защита в случая на жалбоподателя по-специално поради факта, че заинтересованото лице в нито един момент от производството не е могло да се запознае с фактическите причини за експулсирането му и че министърът, явяващ се горестоящ орган в йерархична зависимост с органа, издал спорния акт, не може да се счита за независим и безпристрастен орган (вж. параграф 47 по-горе). Поради същите тези причини Съдът счита, че въпросната жалба е била напълно формална и не е позволила на жалбоподателя да получи реално разглеждане на случая си от гледна точка на доводите против експулсирането му.

59. Следователно налице е нарушение на член 1 § 1 от Протокол № 7.

IV. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

60. Съгласно член 41 от Конвенцията,

„Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Висококодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.“

A. Вреди

61. Жалбоподателят претендира за сумата от 11 092 евро (EUR) за претърпени имуществени вреди. Той обяснява, че след експулсирането си е продал апартамента си във Варна на цена по-ниска от тази, която е заплатил при покупката на жилището. Сумата, за която претендира на това основание, е равна на разликата между покупната и продажната цена на въпросния апартамент.

62. Заинтересованото лице претендира също така за сумата от 45 000 EUR за неимуществени вреди, претърпени в резултат от наложените му принудителни мерки, довели до нарушение на правата му, гарантирани от членове 8 и 13 от Конвенцията и член 1 § 1 от Протокол № 7.

63. Правителството счита исканите суми за имуществени и неимуществени вреди за прекомерни. То добавя, че българският парламент е изменил и допълнил в значителна степен вътрешното законодателство и то вече съответства на разпоредбите на Конвенцията и Протоколите към нея. В заключение то призовава Съда да обяви, че самото установяване на нарушение на правата на жалбоподателя, гарантирани от Конвенцията и Протокол № 7 към нея,

е достатъчно от гледна точка на член 41, както Съдът вече е постановил в решението си *Муса и други*, горещитирано, § 82.

64. Съдът не вижда причинно-следствена връзка между установеното нарушение и твърдяните имуществени вреди и отхвърля претенцията.

65. За сметка на това Съдът счита, че констатираното нарушение на правото на неприкосновеност на семейния живот неизбежно е причинило неимуществени вреди на заинтересованото лице. Ситуацията се е усложнила от липсата на ефикасни правни средства за защита, които да му позволят да защити правата си, и от неспазването, в конкретния случай, на процедурните гаранции в случай на експулсиране. Като има предвид всички обстоятелства по делото, Съдът счита, че признаването на нарушенията на правата на жалбоподателя не би било достатъчно справедливо обезщетение. Като се произнася по справедливост, както изисква член 41 от Конвенцията, Съдът счита за редно да присъди на жалбоподателя сумата от 10 000 EUR за неимуществени вреди.

Б. Разноски

66. Жалбоподателят претендира също така за сумата от 2 000 EUR за разходи за адвокат, направени във връзка с производството пред Съда. Той представя договор за процесуално представителство и разписка за платен хонорар. Заинтересованото лице претендира също така за сумата от 900 EUR за пощенски разходи, направени във връзка с производството пред вътрешните съдилища и пред Съда, като представя в уверение пощенските бордера.

67. Правителството счита, че исканите суми за разноски са преувеличени и приканва Съда да отхвърли изцяло въпросните претенции на жалбоподателя.

68. В съответствие с практиката на Съда всеки жалбоподател има право на възстановяване на разноски само доколкото е доказал, че те са действително и по необходимост направени и са в разумен размер. В конкретния случай и като има предвид документите, с които разполага, Съдът счита, че претенциите на жалбоподателя не изглеждат преувеличени и че са надлежно потвърдени с необходимите документи. Ето защо Съдът счита за редно да уважи изцяло претенцията на жалбоподателя и да му присъди 2 900 EUR общо за всички разноски.

В. Лихва за забава

69. Съдът счита за уместно лихвата за забава да се основава на лихвения процент по пределното кредитно улеснение на Европейската централна банка, към който следва да се добавят три процентни пункта.

ПО ИЗЛОЖЕНИТЕ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ
ЕДИНОДУШНО:

1. *Обявява* жалбата за допустима;
2. *Постановява*, че е налице нарушение на член 8 от Конвенцията;
3. *Постановява*, че е налице нарушение на член 13 от Конвенцията;
4. *Постановява*, че е налице нарушение на член 1 § 1 от Протокол №7;
5. *Постановява*
 - а) ответната държава да заплати на жалбоподателя в рамките на три месеца, считано от деня, в който решението стане окончателно в съответствие с член 44 § 2 от Конвенцията, следните суми, които да бъдат обвърнати в български лева по курса, приложим към датата на плащането им:
 - i. 10 000 EUR (десет хиляди евро) за неимуществени вреди, заедно с всички данъци, които могат да бъдат наложени;
 - ii. 2 900 EUR (две хиляди и деветстотин евро) за разноси, заедно с всички данъци, които могат да бъдат наложени на жалбоподателя;
 - б) от датата на изтичане на гореспоменатия срок до изплащането се дължи проста лихва върху горепосочените суми в размер, равен на ставката на пределното кредитно улеснение на Европейската централна банка по време на просрочения период, плюс три процентни пункта;
6. *Отхвърля* останалата част от претенцията за справедливо обезщетение.

Изготвено на френски език и съобщено писмено на 12 юли 2011 г. съгласно член 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Фатош Арачи
Заместник-секретар

Никола Браца
Председател